

SESIUNEA a II-a DISCUTAREA ANUMITOR DREPTURI REZUMATUL PRELEGERII

NB: Numai cazurile evidențiate cu caractere aldine vor fi discutate în cadrul prelegerii. Celelalte citate sunt doar cu titlu de referință.

A. TITLUL I DEMNITATEA (ARTICOLELE 1-5)

Art. 1 CDF: *‘Demnitatea umană este inviolabilă. Aceasta trebuie respectată și protejată’*

Explicații privind articolul 1 — Demnitatea umană (din ‘Explanations Relating To The Charter Of Fundamental Rights’ (Explicații cu privire la Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene) 2007/C 303/02)

Demnitatea umană nu este numai un drept fundamental în sine ci constituie baza reală a drepturilor fundamentale. Declarația universală a drepturilor omului din anul 1948 a consacrat demnitatea umană în cadrul preambulului acesteia: ‘Considerând că recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume.’ În cadrul sentinței sale din data de 9 octombrie 2001, în cauza C-377/98 Olanda vs. Parlamentul European și Consiliul [2001] ECR I-7079, considerentele 70 — 77, Curtea Europeană de Justiție a confirmat faptul că dreptul fundamental la demnitate umană face parte din legislația comunitară.

Din aceasta rezultă că niciunul dintre drepturile prevăzute de prezenta Cartă nu poate fi folosit pentru a prejudicia demnitatea altei persoane și că demnitatea ființei umane face parte din substanța drepturilor prevăzute în această Cartă. Prin urmare, aceasta trebuie respectată, chiar și acolo unde un drept este restricționat.

1. Exemple de jurisprudență referitoare la demnitate în cauze asupra cărora s-a decis anterior momentului în care Carta a devenit obligatorie:

Cauza C-36/02 *Omega* [2004] ECR I-9609

Cauza C-303/06 *Coleman vs. Attridge Law* [2008] ECR I-5603

2. Jurisprudență ulterioară momentului în care Carta a devenit obligatorie din punct de vedere legal:

Prevederile privind demnitatea stipulate de Cartă au fost disputate în cauzele care au implicat solicitanți de azil, protecția victimelor infracțiunilor și reglementarea căsătoriilor între persoane de același sex.

a) legislația privind azilul

Cauza C-179/11 *Cimade, Grupul de Informare și de Susținere a Imigranților (GISTI) vs. Ministerul Afacerilor Interne, Afacerilor Externe, Colectivităților Teritoriale și Imigrației* [2012] ECR 000

Cauzele contopite C-411/10 și C-493/10, *N.S. vs. secretarul de stat pentru Departamentul de Interne și M.E. vs. Comisariatul pentru Solicitățile Refugiaților*, (hotărârea judecătorească din data de 21.12.2011)

Art. 18 CDF Dreptul la azil este de asemenea relevant:

‘Dreptul de azil este garantat cu respectarea normelor prevăzute de Convenția de la Geneva din 28 iulie 1951 și de Protocolul din 31 ianuarie 1967 privind statutul refugiaților și în conformitate cu Tratatul privind Uniunea Europeană și cu Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.’

De asemenea, menționăm Regulamentul UE privind sistemul de azil în conformitate cu regimul Dublin (Regulamentul Dublin II 2003/343 constând din Regulamentele Dublin II și EURODAC) și Directiva Consiliului 2003/9/CE, care stipulează standardele minime pentru primirea solicitanților de azil în statele membre.

b) Alte exemple de situații în care demnitatea este posibil să fie disputată

- Un al doilea exemplu îl constituie protecția victimelor infracțiunilor, care cuprinde multe materii de drept. De exemplu, aceasta include minorii (de exemplu, protecția față de abuzuri sexuale și față de exploatarea sexuală, pornografia infantilă și solicitarea de minori în scopuri sexuale (Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din data de 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile).

- Un al treilea exemplu ilustrativ cu privire la modalitatea în care principiile Cartei referitoare la demnitate ar putea fi relevante este cel al căsătoriilor între persoane de același sex. Respectarea demnității a deținut un rol însemnat în cadrul argumentațiilor prezentate în fața instanțelor internaționale și naționale cu privire la aprobarea căsătoriei pentru cuplurile de același sex.

c) De asemenea, sunt demne de reținut acele cauze în care prevederile Cartei privind demnitatea nu au fost discutate în mod specific de către instanță, chiar dacă faptele cauzei ridică fără îndoială probleme de demnitate

De exemplu, cauza C-34/10, Oliver Brüstle vs. Greenpeace e.V. (18 octombrie 2011)

Directiva 98/44/CE privind protecția juridică a invențiilor biotehnologice.

B. TITLUL II LIBERTĂȚI (ARTICOLELE 6-19)

Există o serie de diferite drepturi și jurisprudență considerabilă în acest domeniu, astfel că se impune neapărat o analiză selectivă a cauzelor.

1. Jurisprudență cu privire la dreptul la viață privată și de familie și la drepturile copilului

Art. 7 CDF: Respectarea vieții private și de familie

Definiție

‘Orice persoană are dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor’.

Explicație juridică

Acest drept corespunde drepturilor garantate de articolul 8 al CEDO. Pentru a reflecta evoluțiile din domeniul tehnologic, termenul ‘corespondență’ a fost înlocuit cu termenul ‘comunicații’.

Sensul și extinderea acestui drept sunt aceleași ca și cele corespunzând articolului CEDO.

Art. 24 CDF: Drepturile copilului

Definiție

1. Copiii au dreptul la protecția și îngrijirile necesare pentru asigurarea bunăstării lor. Ei își pot exprima în mod liber opinia. Aceasta se ia în considerare în problemele care îi privesc, în funcție de vârsta și gradul lor de maturitate.
2. În toate acțiunile referitoare la copii, indiferent dacă sunt realizate de autorități publice sau de instituții private, interesul superior al copilului trebuie să fie considerat primordial.
3. Orice copil are dreptul de a întreține cu regularitate relații personale și contacte directe cu ambii părinți, cu excepția cazului în care acestea sunt contrare interesului său.

Explicații juridice

Acest articol se bazează pe Convenția privind drepturile copilului de la New York din data de 20 noiembrie 1989 ratificată de toate statele membre, în special pe articolele 3, 9, 12 și 13 ale acesteia. Alineatul 3 ia în considerare faptul că, în cadrul stabilirii unui spațiu al libertății, securității și justiției, legislația Uniunii referitoare la aspecte de drept civil are implicații transfrontaliere, poate include drepturi de vizitare care să asigure menținerea cu regularitate de către copii a legăturilor personale și directe cu ambii părinți.

Cauze:

Răpire de minori

Cauza: C-400/10, J. McB. vs. L. E. (5 octombrie 2010)

Regulamentul Bruxelles II bis (Regulamentul Consiliului (CE) nr. 2201/2003 din data de 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești).

Articolele 7 și 24 ale Cartei

[Cauza C 491/10 Aguirre Zarraga vs. Pelz 22 decembrie 2010]

2. Protecția datelor și a bazelor de date private

Art. 8 CDF: Protecția datelor cu caracter personal

Definiție

- Orice persoană are dreptul la protecția datelor cu caracter personal care o privesc.
- Asemenea date trebuie tratate în mod corect, în scopurile precizate și pe baza consimțământului persoanei interesate sau în temeiul unui alt motiv legitim prevăzut de lege. Orice persoană are dreptul de acces la datele colectate care o privesc, precum și dreptul de a obține rectificarea acestora.
- Respectarea acestor norme se supune controlului unei autorități independente.

Explicații juridice

Acest articol se bazează pe fostul articol 286 al Tratatului CE (în prezent art. 16 al TFUE) și pe Directiva 95/46/CE privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu

caracter personal și libera circulație a acestor date, precum și pe articolul 8 al CEDO și pe Convenția Consiliului Europei din data de 28 ianuarie 1981 pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, care a fost ratificată de toate statele membre. Se face trimitere de asemenea la Regulamentul nr. 45/2001 al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția persoanelor fizice cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal de către instituțiile și organele comunitare și privind libera circulație a acestor date (JO L 8, 12.1.2001).

Jurisprudență

Cauzele contopite C-92/09 și C-93/09 Volker und Markus Schecke și Eifert (9 noiembrie 2010)

Legislație comunitară: Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1290/2005 din data de 21 iunie 2005 privind finanțarea politicii agricole comune, modificat prin Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1437/2007 din data de 26 noiembrie 2007; Regulamentul Comisiei (CE) nr. 259/2008 din data de 18 martie 2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1290/2005 al Consiliului în ceea ce privește publicarea informațiilor referitoare la beneficiarii fondurilor provenite din Fondul European de Garantare Agricolă (FEAGA) și din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR).

Drepturi fundamentale: articolele 7 și 8 ale Cartei

Trimitere la CEDO: jurisprudența CEDO în baza articolului 8

Procedură: trimitere preliminară din partea Verwaltungsgericht Wiesbaden (Germania)

Cauza: C-70/10, Scarlet Extended SA vs. Societatea Belgiană a Autorilor, Compozitorilor și Editorilor SCRL (SABAM) (24 noiembrie 2011)

Legislație comunitară: Directiva 2000/31/CE privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale; Directiva 2001/29/CE privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională; Directiva 2004/48/CE privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală; Directiva 95/46/CE privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date; Directiva 2002/58/CE privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice.

Drepturi fundamentale: articolele 8, 11, 16 și 17.2 ale Cartei

Trimitere la CEDO: nu.

Procedură: trimitere preliminară din partea Curții de Apel din Bruxelles (Belgia)

[Cauza C-360/10 *Sabam vs. Netlog*, 16 februarie 2012]

[A se vedea și cauzele C-468/10 și 469/10, *Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (ASNEF) și alții vs. Administración del Estado* (24 noiembrie 2011)

C-543/09, *Deutsche Telecom vs. Germania*

Cauza C-28/08 *P Comisia vs. Bavarian Lager* (29 iunie 2010)]

3. Transporturi

Turismul pentru obținerea permisului de conducere și violența în trafic C 467/10 Baris Akyüz vs. Germania 1 martie [2012] ECR I-nyr

Argumentele aduse de guvernul german potrivit cărora considerentele Cartei – respectiv dreptul la viață, dreptul la integritatea persoanei și dreptul de proprietate, sunt reafirmate în cadrul articolelor 2, 3 și 17 ale CDF.

[Cauza C-27/11 *Vinkov vs. Nachalnik Administrativno-nakazatelna deynost*, Articolele 47 și 48 ale Cartei drepturilor fundamentale]

Transportul aerian:

Denise McDonagh vs. Ryanair Ltd [2013] EUECJ C-12/11 (31 ianuarie 2013)

Articolul 5 și articolul 9 al Regulamentului (CE) nr. 261/2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor.

Articolul 16 (libertatea de alegere a ocupației) și articolul 17 (protejarea proprietății) ale Cartei.

4. Persecuție religioasă: Hotărârea Curții (Marea Cameră) din data de 5/09/12

Articolul 10

Libertatea de gândire, de conștiință și de religie

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie. Acest drept implică libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea individual sau colectiv, în public sau în particular, prin intermediul cultului, învățământului, practicilor și îndeplinirii riturilor.
2. Dreptul la obiecție pe motive de conștiință este recunoscut în conformitate cu legile interne care reglementează exercitarea acestui drept.

Explicații privind articolul 10 — Libertatea de gândire, de conștiință și de religie

Dreptul garantat de alineatul 1 corespunde dreptului garantat de articolul 9 al CEDO și, în conformitate cu articolul 52(3) al Cartei, are același sens și aceeași incidență de aplicare. Prin urmare, limitările acestuia trebuie să respecte articolul 9(2) al Convenției, care prevede următoarele: 'Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrângeri decât cele prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății, a moralei publice, a drepturilor și a libertăților altora.'

Dreptul garantat de alineatul 2 corespunde tradițiilor constituționale naționale și evoluției legislației naționale cu privire la acest aspect.

Directiva 2004/83/CE stabilește standarde minime și criterii comune tuturor statelor membre privind recunoașterea solicitanților de azil în calitate de refugiați în sensul articolului 1a1 Convenției privind refugiații.

Cauzele conexe Y (C-71/11), Z (C- 99/11)

Persecuția religioasă

C. TITLUL III EGALITATEA (ARTICOLELE 20-26)

Art. 21. Nediscriminarea

Definiție

1. Se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală.
2. În domeniul de aplicare a Tratatului privind stabilirea Comunității Europene și a Tratatului privind Uniunea Europeană, și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale ale acestora, se interzice orice discriminare pe motiv de cetățenie.

Explicații juridice

Alineatul 1 se bazează pe articolul 13 al Tratatului CE, înlocuit în prezent cu articolul 19 al TFUE, pe articolul 14 al CEDO și pe articolul 11 al Convenției privind drepturile omului și biomedicina în ceea ce privește moștenirea genetică. În măsura în care acesta corespunde articolului 14 al CEDO, se aplică în conformitate cu acesta din urmă.

Art. 23. Egalitatea dintre femei și bărbați

Definiție

Egalitatea între femei și bărbați trebuie asigurată în toate domeniile, inclusiv în ceea ce privește încadrarea în muncă, munca și remunerarea. Principiul egalității nu exclude menținerea sau adoptarea de măsuri care să prevadă avantaje specifice în favoarea sexului sub-reprezentat..

Explicații juridice

Primul alineat se bazează pe articolele 2 și 3(2) ale Tratatului CE și pe articolul 141(1) al Tratatului CE, înlocuit actualmente cu articolul 157 (1) al TFUE. Acesta se bazează pe articolul 20 al Cartei sociale europene revizuite din data de 3 mai 1996 și pe punctul 16 al Cartei comunitare privind drepturile lucrătorilor.

Acesta se bazează de asemenea pe articolul 141(3) al Tratatului CE, înlocuit în prezent cu articolul 157(3) al TFUE, și pe articolul 2(4) al Directivei Consiliului 76/207/SEE privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă, la formarea și la promovarea profesională, precum și condițiile de muncă.

Jurisprudență:

Egalitate

C-236/09, Asociația Belgiană a Consumatorilor Test-Achats ASBL și alții vs. Consiliul de Miniștri (1 martie 2011)

Legislație comunitară: Directiva Consiliului 2004/113/CE din data de 13 decembrie 2004 privind implementarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la și furnizarea de bunuri și servicii

Drepturi fundamentale: articolele 21 și 23 ale Cartei

Procedură: trimitere preliminară din partea Curții Constituționale a Belgiei

[Cauza C-232/09, *Dita Danosa vs. LKB Līzings SIA* (11 noiembrie 2010)]

Legislație comunitară: Directiva Consiliului 92/85/CEE privind aplicarea măsurilor de promovare a îmbunătățirii securității și sănătății la locul de muncă în cazul lucrătoarelor gravide, al celor care au născut de curând sau care alăptează (a zecea directivă individuală în sensul articolului 16(1) al Directivei 89/391/CEE)

Drept fundamental: articolul 23 al Cartei

Procedură: trimitere preliminară din partea Augstakas Tiesas Senats (Letonia)]

Orientare sexuală

Cauza C-147/08 Jürgen Römer vs. Freie und Hansestadt Hamburg. Hotărârea Curții (Marea Cameră) din data de 10 mai 2011

Legislație comunitară: Directiva Consiliului 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea tratamentului egal privind ocuparea forței de muncă și condițiile de muncă, articolul 141 al CE (actualmente articolul 157 al TFUE)

Drepturi fundamentale: nediscriminarea pe motive de orientare sexuală (nu este menționat de Cartă)

Procedură: trimitere preliminară din partea Arbeitsgericht Hamburg (Germania)

[Vârstă

C-555/07 *Seda Küçükdeveci vs. Swedex GMBH & Co. KG* (19 ianuarie 2010)

Legislație comunitară: Directiva Consiliului 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea tratamentului egal privind ocuparea forței de muncă și condițiile de muncă

Drepturi fundamentale: articolul 21 al Cartei

Procedură: trimitere preliminară din partea Landesarbeitsgericht Düsseldorf (Germania)]

[Cauza C-45/09, *Gisela Rosenbladt vs. Oellerking Gebäudereinigungsges.mBH* (12 octombrie 2010)

Legislație comunitară: Directiva Consiliului 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea tratamentului egal privind ocuparea forței de muncă și condițiile de muncă

Drepturi fundamentale: principiul nediscriminării pe considerente de vârstă (nu este menționat de Cartă)

Trimitere la CEDO: nu

Procedură: trimitere preliminară din partea Arbeitsgericht Hamburg]

Sionaidh Douglas-Scott

Aprilie 2013